

Preventie en aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Kristin Janssens & Wendela Wentzel

Samenvatting

Grensoverschrijdend gedrag, waaronder seksueel misbruik en andere vormen van geweld, komt relatief vaak voor in onze samenleving. Het is van alle tijden en komt in alle lagen van de bevolking voor, zowel onder kinderen als onder jongeren en volwassenen. In dit artikel gaan we in op het belang van een normatief kader voor het bespreekbaar maken, zorgvuldig wegen en beoordelen van grensoverschrijdend gedrag in afhankelijkheidsrelaties. Dit helpt om de hande-

lingsbekwaamheid van professionals te vergroten. We focussen daarbij op de toepassing van het Vlaggensysteem bij kinderen en jongeren met een (verstandelijke) beperking en/of een trauma als gevolg van seksueelgeweldervaringen. Hierbij hebben we oog voor de specifieke context waarin zij wonen, en hoe u als professional bij het zorgvuldig wegen en beoordelen van het gesignaleerde seksuele gedrag rekening kunt houden met de ontwikkelingsaspecten beperking en trauma.

Inleiding

Grensoverschrijdend gedrag, waaronder seksueel misbruik en andere vormen van geweld, komt relatief vaak voor in onze samenleving. Het is van alle tijden en komt in alle lagen van de bevolking

voor, zowel onder kinderen als onder jongeren en volwassenen. Er bestaat veel verwarring over wanneer iets wel en niet oké is. Grenzen op seksueel gebied zijn soms diffuus. Dit zie je terug in de #MeToo-beweging: er bestaan veel meningsverschillen over welk gedrag acceptabel is. Normen

en waarden verschillen van persoon tot persoon, wat een eenduidige, objectieve beoordeling van situaties bemoeilijkt. Daarom is het belangrijk dat we als samenleving het gesprek hierover voeren. Professionals, vrijwilligers, ouders en andere burgers moeten kunnen uitgaan van een gedeeld normatief kader en niet hoeven schromen om dit onderwerp te bespreken en stelling te nemen. Een gedeeld en objectief normatief kader kan helpen bij het voeren van een open gesprek waarin je niet de mens veroordeelt, maar inzoomt op het gedrag van het kind.

Rond de verschillende vormen van geweld (huise-lijk geweld, seksueel geweld, kindermishandeling) ontbreekt een eenduidige beoordelingssystematiek. Het is van belang als samenleving - burgers, omstanders, familie, kennissen, vrienden, vrijwilligers en professionals - overeenstemming te hebben over het beoordelen van verschillende geweldvormen. Anders wordt de beoordeling voornamelijk bepaald door de kennis, de context en de ervaring - het referentiekader - van de beoordelaar. Met als gevolg: gebrek aan vroegtijdige signalering, handelingsverlegenheid in het bespreken wat je signaleert en niet goed weten hoe daarop te handelen. Eenduidigheid en overeenstemming in het zorgvuldig wegen en beoordelen van geweld is ook van belang om integraal beleid te kunnen voeren op preventie, hulp en ondersteuning rond huiselijk geweld, seksueel geweld en kindermishandeling.

Onschuldige incidenten worden soms uitvergroet en grotere incidenten worden soms gebagatelliseerd en niet aangepakt. Vaak verschillen de meningen in een team over wat wel en niet toelaatbaar is. Beoordeling van het gedrag van cliën-

Onschuldige incidenten worden soms uitvergroet en grotere incidenten worden soms gebagatelliseerd en niet aangepakt

ten vindt vaak intuïtief plaats, afhankelijk van de kennis en ervaring van de begeleiders. Ook zijn er verschillen tussen wat begeleiders wel en niet 'aankunnen' en toelaatbaar vinden. In de praktijk betekent dit vaak dat de 'laagste graad van intimiteit' wordt gekozen; als een begeleider moeite heeft met lichamelijk contact, zoals een arm om een schouder slaan, is de afspraak dat andere begeleiders dit ook niet doen. Er is dan een (eenduidige) aanpak, die echter weinig speelruimte biedt. Een aantal voorbeelden van dilemma's waar professionals mee worstelen¹:

- Hoeveel privacy staan we onze cliënten toe? Mogen zij verzorgd worden met de deur dicht omdat zij behoefte aan privacy hebben?
- Hoe gaan we om met verstandelijk beperkten die veel lichamelijk contact zoeken met de begeleiders zoals 'zoenen, kusjes geven in de nek'?
- Als cliënten onderling contact hebben, hoe weten we of dit een gelijkwaardig contact is?
- Hoe beoordelen we seksueel gedrag bij cliënten met een disharmonisch profiel (verschil tussen kalender- en ontwikkelingsleeftijd)?
- Hoe ondersteunen we een jongere met seksueelgeweldervaringen in zijn/haar seksuele ontwikkeling?

Cijfers

Cijfers over de prevalentie van seksueel grensoverschrijdend gedrag, waaronder seksueel misbruik, laten zien dat dit relatief vaak voorkomt in Nederland. Dit blijkt bijvoorbeeld uit 'Seks onder je 25' (2017), een grootschalig representatief onderzoek naar de seksuele gezondheid van jongeren van 12 tot 25 jaar in Nederland. Twee procent van de jongens en 11% van de meisjes geeft aan dat ze ooit zijn gedwongen om iets te doen of toe te staan op seksueel gebied wat ze niet wilden (De Graaf et al., 2017: 208).

Cijfers over kinderen jonger dan 12 jaar zijn te vinden in het onderzoek 'Seksuele gezondheid in Nederland 2017', een representatief onderzoek

¹ Deze informatie komt voort uit een verkenning onder professionals werkzaam binnen Amarant, voorafgaand aan de ontwikkeling van de e-module voor de VGZ.

Een opeenstapeling van risicofactoren verhoogt de kans op seksueel grensoverschrijdend gedrag aanzienlijk

onder de algemene populatie van 18 tot 80 jaar. Hieruit blijkt dat 5% van de vrouwen en 2% van de mannen voor hun 12e jaar ervaringen heeft gehad met seksueel geweld (manuele, orale, vaginale of anale seks tegen de wil). Veertien procent van de vrouwen en 4% van mannen heeft voor het 16e jaar een vorm van seksuele grensoverschrijding meegemaakt; bij 10% van de vrouwen en 3% van de mannen was sprake van seksueel geweld (Van Berlo & Twisk, 2017).²

Risicofactoren en risicocumulatie

De seksuele ontwikkeling van kinderen wordt beïnvloed door zowel individuele als omgevingsfactoren. Er is gewoonlijk sprake van een samenspel van risico- en beschermingsfactoren op verschillende niveaus. Dit geldt zowel voor het meemaken van seksueel grensoverschrijdend gedrag als voor het plegen ervan. Vaak gaat het om een combinatie van risicofactoren (bijvoorbeeld een jongen met een beperkte impulscontrole, die door een onveilige thuissituatie in een voorziening van de jeugdzorg verblijft). Een opeenstapeling van risicofactoren (risicocumulatie) verhoogt de kans op seksueel grensoverschrijdend gedrag aanzienlijk.

Er zijn heel wat factoren te onderscheiden. Het meemaken van seksueel geweld bijvoorbeeld, maakt jongeren kwetsbaar voor herhaling: één op de twaalf jongens en één op de vijf meisjes die seksueel geweld hebben meegemaakt, maakt dit nog een keer mee met iemand anders (De Graaf et al., 2017: 208). Herhaald slachtofferschap (revictimisatie) wordt ook in 'Seksuele gezondheid in Nederland 2017' genoemd: bijna een kwart (24%) van de mannen en 45% van de vrouwen die seksueel geweld hebben meegemaakt, hebben dit later nog

een keer meegemaakt, ongeacht of dit dezelfde of een andere pleger was.

Daarnaast is een lichamelijke of verstandelijke beperking een risicofactor. Uit een review van internationale literatuur blijkt dat kinderen en jongeren met een (lichte) verstandelijke beperking een kwetsbare groep vormen voor seksueel misbruik en dat een groot deel van het misbruik gepleegd wordt door groepsgenoten (Wissink et al., 2015). Uit 'Beperkt weerbaar' (Van Berlo et al., 2011), een onderzoek onder mensen met een beperking, komen ook hoge prevalentiecijfers naar voren. Zo hebben 61% van de vrouwen en 23% van de mannen met een verstandelijke beperking seksueel misbruik meegemaakt. Ouders, verwanten en professionals geven lagere percentages. Zij zijn vaak niet op de hoogte van het misbruik. Mensen met een trauma of met een (verstandelijke) beperking hebben dan ook extra aandacht nodig bij de preventie en aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag (waaronder seksueel misbruik of geweld).

Vlaggensysteem

In 2008 is Erika Frans van Sensoa in Vlaanderen begonnen met de voorbereidingen van wat in 2010 het Sensoa Vlaggensysteem[®] zou worden: een methode om seksueel gedrag van kinderen en jongeren (0 tot 18 jaar) juist in te schatten en hier pedagogisch adequaat op te reageren. Met zes criteria, een normatieve lijst en richtlijnen voor het zorgvuldig wegen en beoordelen wordt een normatief kader geboden. Het objectiever duiden en beoordelen van seksueel gedrag draagt bij aan het vergroten van de handelingsbekwaamheid van

Het Vlaggensysteem helpt om te voorkomen dat de professional seksueel gedrag van jongeren beoordeelt vanuit de eigen emoties of verontwaardiging

² In dit percentage zijn kinderen onder de 12 jaar inbegrepen.

Kern van het Vlaggensysteem

De kern van het Vlaggensysteem is het juist inschatten en bespreekbaar maken van seksueel (grensoverschrijdend) gedrag van kinderen en jongeren (0 tot 18 jaar) en hierop pedagogisch adequaat reageren. Het Vlaggensysteem is ontwikkeld om het pedagogisch en professioneel handelen duurzaam te verbeteren (Frans & Frank, 2014).

Het Vlaggensysteem helpt om te voorkomen dat de professional seksueel gedrag van jongeren beoordeelt vanuit de eigen emoties of verontwaardiging. Voor het objectief inschatten van het gedrag van kinderen en jongeren wordt gebruikgemaakt van zes criteria: wederzijdse toestemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, gepast bij de ontwikkeling, gepast bij de context en zelfrespect. Deze criteria, samen met een normatieve lijst, vormen de basis van het normatieve kader van het Vlaggensysteem.

De normatieve lijst is een tabel waarin voorbeelden van seksuele activiteiten en gedragingen per leeftijdscategorie (0 tot 18 jaar) worden beschreven. Vier vlaggen geven aan dat er een continuüm is van acceptabel naar licht tot zeer ernstig grensoverschrijdend seksueel gedrag. Op basis van de zes criteria wordt in de normatieve lijst vermeld of het gedrag acceptabel is (groene vlag), licht grensoverschrijdend (gele vlag), ernstig grensoverschrijdend (rode vlag) of zeer ernstig grensoverschrijdend (zwarte vlag). Aan de vlaggen wordt een pedagogische reactie gekoppeld. Tekeningen en casuïstiek helpen (professionele) opvoeders bij het beoordelen en bespreekbaar maken van seksueel (grensoverschrijdend) gedrag.

► Deze kern van de interventie kan niet door instellingen of derden worden aangepast.

professionals. Movisie zorgde voor de vertaalslag naar de Nederlandse context en introduceerde het Vlaggensysteem in Nederland. De methodiek is ondertussen breed in gebruik genomen, zowel in Vlaanderen als in Nederland, en in 2014 is een herziene versie gepubliceerd.

Doorontwikkeling en verdieping

In de loop der jaren hebben Sensoa en Movisie het Vlaggensysteem verder ontwikkeld. Het Vlaggensysteem is ook toegepast op relaties en seksualiteit online (Mediawijs, 2017) en is toepasbaar gemaakt voor jongeren (Spel Oké?!: Vergauwen et al., 2013; Vlaggensysteem op een bordje: Top, 2018; Be A Man!: Janssens & Felten, 2013; Serkei et al., 2013; Ik ben van mij!: <https://www.ikben-vanmij.nl>; Tussen de Lakens: Frans, 2014). Daarnaast zijn er doorontwikkelingen voor verschillende sectoren (De Wilde & Frans, 2016; Frans, 2014; Janssens et al., 2017a; Luts et al., 2016; Mediawijs, 2017; Vandevivere & Frans, 2014) én er is een verdieping gepubliceerd, waarbij aandacht is voor

vier verschillende aspecten: gendersensitief werken, cultuursensitief werken, trauma en beperking (Frans et al., 2016). Deze laatste aspecten zijn samengebracht in de publicatie 'Buiten de Lijnen', het resultaat van een samenwerking tussen Sensoa en de Nederlandse partners Movisie en Rutgers. Dit maakt de methodiek geschikt voor het hele Nederlandssprekende taalgebied en verbindt specifieke deskundigheden en expertise.

Tijdens de doorontwikkeling naar 'Buiten de Lijnen' (Frans et al., 2016) is gewerkt aan de doorontwikkeling van het Vlaggensysteem voor de residentiële jeugdzorg (Janssens et al., 2017a) en een e-module voor de verstandelijk gehandicaptenzorg (VGZ). Jongeren die verblijven in de residentiële jeugdzorg hebben vaak meer seksueel geweldservaringen, meer psychiatrische problematiek en/of een lichte verstandelijke beperking (Commissie Samson, 2012).³ Kinderen en jongeren met een (verstandelijke) beperking en/of trauma

³ Voor een schets van de problematiek van jongeren in de residentiële jeugdzorg verwijzen we naar hoofdstuk 5 uit de *Handleiding voor professionals* (Janssens et al., 2017b).

Op basis van de zes criteria wordt in de normatieve lijst vermeld of het gedrag acceptabel is, licht grensoverschrijdend, ernstig grensoverschrijdend of zeer ernstig grensoverschrijdend

wonen niet altijd in de residentiële jeugdzorg. Ze wonen soms thuis, soms in een instelling of woonvoorziening voor mensen met een beperking, of anderszins. Kinderen en jongeren met een (verstandelijke) beperking maken ook met regelmaat gebruik van logeeropvang buitenshuis. In instellingen kunnen mensen leven die zowel verstandelijk beperkt als getraumatiseerd zijn op het gebied van seks en intimiteit. Zij hebben baat bij een positief, preventief en ondersteunend instellingsbeleid.

De doorontwikkelingen bieden extra instrumenten voor professionals bij de ondersteuning en begeleiding van kinderen en jongeren met specifieke kwetsbaarheden, zoals trauma en/of beperking. Voor professionals die kennis willen maken met het Vlaggensysteem en werken met kinderen/jongeren met een verstandelijke beperking heeft Movisie een e-module ontwikkeld: <https://vlaggensysteem.nl/producten>. Een app voor de residentiële jeugdzorg kan ingezet worden als 'JobAid'. Zo heb je als professional de instrumenten van het Vlaggensysteem als het ware in je broekzak zitten. Het biedt onder andere een doorzoekbare normatieve lijst (12+-jongeren).

Het Vlaggensysteem Residentiële Jeugdzorg houdt rekening met de specifieke context waarin kwetsbare jongeren 24 uur per dag met elkaar op een groep wonen en waar professionals een ontwikkelingsgericht en veilig pedagogisch klimaat willen bieden. Het biedt specifiek voor de residentiële

jeugdzorg ontwikkelde tekeningen, afgestemd op het leven van kinderen en jongeren in een residentiële instelling (Janssens et al., 2017a).

Werken met het Vlaggensysteem bij kinderen en jongeren met speciale behoeften

In onderstaande paragrafen focussen we op kinderen en jongeren met een (verstandelijke) beperking en/of een trauma als gevolg van seksueel geweldservaringen. We hebben oog voor de specifieke context waarin zij wonen, en hoe je als professional bij het zorgvuldig wegen en beoordelen van het gesignaleerde seksuele gedrag rekening kunt houden met de ontwikkelingsaspecten trauma en/of beperking. Aan de hand van een aantal casussen laten we zien hoe het Vlaggensysteem toegepast wordt voor het zorgvuldig wegen en beoordelen van seksueel gedrag, met aandacht voor de context, beperking en/of het trauma.

Casus 1: Leefgroep en trauma

Een jongen en meisje van 14 jaar verkennen elkaars lichaam naakt op bed in haar slaapkamer. Ze vinden het allebei fijn. Hij woont vanwege seksueel misbruik op een leefgroep.

Hoe zou je dit gedrag beoordelen? Als je intramuraal werkt; mag seks tussen jongeren op hun slaapkamer ook binnen je instelling? Onder welke condities wel of niet? Hoe sta jij hiertegenover? En je collega's? Wat is het beleid?

Tekening uit het Vlaggensysteem Residentiële Jeugdzorg (Janssens, et al., 2017a).

Volgens de criteria van het Vlaggensysteem krijgt de casus hierboven een groene vlag. Het gedrag is passend bij de leeftijd en ontwikkeling, er is wederzijdse toestemming en gelijkwaardigheid en de jongeren doen dit vrijwillig. Het gedrag is passend bij de context: de jongeren zijn op een kamer en choqueren dus geen anderen met hun gedrag. De jongen heeft seksueel misbruik meegemaakt; de huidige ervaring kan een gezond tegenwicht creëren. We weten dat bij cliënten met een trauma juist het meemaken van positieve ervaringen op het gebied van seks en intimiteit beschermend werkt. Een overbeschermende reactie van professionals bij jongeren met een misbruikverleden is echter vaak de realiteit. Ook bij een groene vlag is het bij jongeren met een traumaverleden altijd van belang om na te gaan of er inderdaad sprake is van wederzijdse toestemming, vrijwilligheid en gelijkwaardigheid.

Casus 2: Verstandelijke beperking

Tijdens een onbewaakt moment hebben drie jongens van 13 jaar (lichte verstandelijke beperking en autistisch) hun geslachtsdeel getoond aan een aantal kinderen die aan het spelen waren. Voor hen was dit een grap, voor de kinderen duidelijk niet.

Wat zijn specifieke noden en behoeften van kinderen en jongeren met een beperking en/of trauma? Hoe kun je als professional hierbij aansluiten, en hen ondersteunen bij en stimuleren in een positieve en gezonde seksuele ontwikkeling?

Tekening uit *Buiten de Lijnen* (Frans et al., 2016).

Let op-situatie

Bij kinderen en jongeren met een trauma of een beperking is er sprake van een 'Let op'-situatie, omdat zij een groter risico hebben op het meemaken van grensoverschrijdend gedrag of hier al door getraumatiseerd zijn (Van Berlo et al., 2011). Toch nemen we dit niet op voorhand mee in de weging. In eerste instantie beoordelen we het gedrag alsof er geen sprake is van een beperking of een trauma. Dit doen we om te voorkomen dat de professional de problematiek op voorhand meeneemt en de situatie daarmee afzwakt, en om te voorkomen dat er te beschermend geoordeeld wordt. Een 'groene'-vlag-gedraging kan na deze extra check van de criteria een 'gele'-vlag-gedraging worden als er sprake is van een andere inschatting op een of meerdere criteria. Een 'gele'-vlag-gedraging kan een 'groene'-vlag-gedraging worden als na een extra check blijkt dat alle criteria oké zijn.

Het gedrag van de jongens wordt in eerste instantie gewogen alsof het gedrag is van kinderen zonder beperking (zie het kader Let op situatie). Op basis van de initiële beoordeling krijgt deze casus een rode vlag. De jongens hebben echter een lichte verstandelijke beperking. Er is daarmee sprake van een 'Let op'-situatie. De jongens functioneren cognitief op een lager ontwikkelingsniveau dan hun leeftijdsgenoten. Ook sociaal-emotioneel functioneren zij niet op het niveau van hun kalenderleeftijd. Als gevolg van hun beperking kan hun grensgevoel onvoldoende ontwikkeld zijn en kunnen zij niet inschatten wat het effect van hun gedrag is op anderen. Bij de tweede weging wordt het feit dat zij de situatie niet juist inschatten en het disharmonisch profiel meegenomen en komt de score uit op een gele vlag (zie Tabel 1 voor een toelichting op de beoordeling van de zes criteria bij deze casus). Van belang is dat zowel het cognitief functioneren en het sociaal-emotionele niveau wordt meegenomen in het afstemmen van een gepaste reactie op het (grensoverschrijdende) gedrag. Zie ook onder 'Disharmonisch profiel'.

Casus 3: Trauma

Een meisje van 15 jaar heeft onbeschermde seks met wisselende partners en heeft een grote kin-

derwens. Ze vertelt aan haar partners dat ze anti-conceptie gebruikt. Er is een vermoeden dat ze het slachtoffer is van een tienerpooier.

We beoordelen het gedrag van degene die dit stelt, in dit geval het meisje. Het gedrag wordt in eerste instantie beoordeeld alsof er geen trauma is. Ook hier vindt echter een tweede weging plaats, omdat er sprake is van een trauma (Let op-situatie). Deze situatie krijgt na de tweede beoordeling een rode vlag. Het meisje heeft een traumageschiedenis die haar kwetsbaar maakt. Ook heeft zij een kinderwens ontwikkeld. Zij ziet het moederschap vooral als een manier om te ontsnappen aan haar situatie en een sprong naar de volwassenheid te maken.

Tekening uit *Buiten de Lijnen* (Frans et al., 2016).

Door haar jonge leeftijd is zij echter niet in staat in te schatten wat het moederschap betekent. Er is een vermoeden dat zij wordt uitgebuit door een tienerpooier (ook wel loverboy of pooierboy genoemd), die haar af en toe veel geld toestopt. Alle criteria scoren 'niet oké' (-), maar de beoordeling op zelfrespect scoort 'helemaal niet oké' (--). Dit komt omdat het gedrag in kwestie zelfbeschadigend kan zijn. Omdat er mogelijk een tienerpooier bij betrokken is, kan dit een vorm van seksuele uitbuiting zijn. Door onbeschermd seks te hebben, beschermt zij zich niet tegen soa's. Ook door op jonge leeftijd moeder te willen worden, komt zij in een kwetsbare positie terecht. Jong zwanger of ouder zijn houdt meestal een kwetsbaarheid in (Frans et al., 2016; tekening T7).

Disharmonisch ontwikkelingsprofiel

Bij kinderen en jongeren met een beperking of een trauma is vaak sprake van een disharmonisch ontwikkelingsprofiel. Het gebruik van de normatieve lijst met voorbeelden van seksuele activiteiten en gedragingen bij kinderen en jongeren met een beperking of trauma vraagt extra aandacht (Schakenraad & Janssens, 2008; Frans et al., 2016; Janssens et al., 2017b). Voor het beoordelen van het criterium 'passend bij de ontwikkeling' gebruik je de normatieve lijst en kijk je naar de

criterium	Beoordeling	Toelichting
Toestemming	Niet oké	De kleine kinderen hebben geen toestemming gegeven.
Vrijwilligheid	Niet oké	De kleine kinderen zijn niet vrijwillig toeschouwer.
Gelijkwaardigheid	Niet oké	Er is een duidelijk leeftijdsverschil; de jongens en de kinderen zijn niet gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	Niet helemaal oké	Het gedrag van de jongens is niet helemaal adequaat voor hun leeftijd. Het past eerder bij hun verstandelijke ontwikkelingsniveau. Zij hebben een disharmonisch profiel.
Gepast voor context	Niet oké	Het gedrag past niet in een openbare context.
Zelfrespect	Niet oké	Als gevolg van dit gedrag stellen deze jongens zich bloot aan uitgelachen en gepest worden. Zij riskeren hiermee straf of uitsluiting.

Tabel 1: Toepassing criteria Vlaggensysteem casus 2, Verstandelijke beperking.

Het Vlaggensysteem inspireert om ook voor kwetsbare groepen 'groen' gedrag mogelijk te maken en te accepteren

volgende vier aspecten:

1. de kalenderleeftijd;
2. de cognitieve ontwikkelingsleeftijd;
3. de sociaal-emotionele ontwikkelingsleeftijd;
4. levenservaring.

De kalenderleeftijd is en blijft ook bij deze groepen het uitgangspunt voor het beoordelen van het gedrag. De andere ontwikkelingsaspecten neem je mee in de wijze waarop je op het gedrag reageert. Daarbij is het zaak rekening te houden met alle ontwikkelingsaspecten.

Meer 'groen' gedrag

Het Vlaggensysteem biedt een normatief kader en geeft ruimte aan gezond seksueel gedrag, ook voor deze kwetsbare kinderen en jongeren. Door de inzet van het Vlaggensysteem kan de handelingsbekwaamheid van de professional toenemen. In dit artikel zijn we ingegaan op de toespitsing van het Vlaggensysteem op kwetsbare kinderen en jongeren met een beperking en/of trauma. We hebben een tipje van de sluier opgelicht. Het Vlaggensysteem inspireert om ook voor deze kwetsbare groep 'groen' gedrag mogelijk te maken en te accepteren. Indien 'groen' gedrag niet 'groen' kan zijn omdat het niet past in de context van een instelling of voorziening, vraagt dit iets van de organisatie. Uit onderzoek naar de implementatie van het Vlaggensysteem Residentiële Jeugdzorg (Lijster-Van Kampen et al., 2017; Janssens et al., 2017b) blijkt dat er bij organisaties waarin het systeem wordt toegepast meer structurele aandacht is gekomen voor het onderwerp seksualiteit in het algemeen, de regels op de groep permissiever zijn geworden en 'groen' gedrag meer wordt geaccepteerd. Ook is er meer bekendheid met het seksualiteitsbeleid en

Implementatie

Movisie is verantwoordelijk voor de implementatie in Nederland en heeft een systematiek van kwaliteitsborging ontwikkeld, met licenties voor organisaties en certificering van trainers.

Om het Vlaggensysteem systematisch te leren toepassen, er zelf mee te werken en het te kunnen overdragen, biedt Movisie een basistraining en train-de-trainer aan. Zie www.vlaggensysteem.nl. Rutgers neemt het initiatief om de internationale uitrol van het Vlaggensysteem te faciliteren, in samenspraak met Sensoa en Movisie.

met de aandachtsfunctionaris seksualiteit. Het gebruik van het Vlaggensysteem zorgt er niet alleen voor dat u als professional in staat bent adequaat te reageren, maar kan ook leiden tot veranderingen in de context (bijvoorbeeld regels en beleid).

Over de auteurs

Kristin Janssens en Wendela Wentzel zijn sinds 2010 betrokken bij de doorontwikkeling van het Vlaggensysteem en de implementatie ervan in Nederland.

Kristin Janssens, sociaal-cultureel antropologe, is sinds 2007 werkzaam als senior projectleider en onderzoeker bij Movisie, Programma Integrale aanpak huiselijk en seksueel geweld. Zij is medeauteur van Buiten de Lijnen.

Wendela Wentzel, gedragsdeskundige, is werkzaam als senior projectleider. Zij ontwikkelt en geeft vanuit Movisie Train-de-trainers over o.a. het Vlaggensysteem. Zij schreef diverse boeken en artikelen. Zij is medeauteur van het Basisboek Huiselijk geweld.